

PRIKAZI IN OCENE

Ernesto Laclau, Chantal Mouffe

HEGEMONIJA IN SOCIALISTIČNA STRATEGIJA

Partizanska knjiga (Analecta), Ljubljana 1987, 157 str.

Razcep med teorijo in prakso se v marksizmu, ki si je dal za nalogo, da se udejanji, kaže kot niz zgrešenih srečanj, kar je sicer postala skorajda že publica. In vendar še vedno potekajo debate, katerih cilj je v dejanskosti — ki jo je prinesel zgodovinski razvoj in je zaznamovana z vse večjo razdrobitvijo in razslojevanjem nekoč domnevno enotnega delavskega razreda ter na drugi strani s pojavom novih družbenih gibanj, ki so prevzela levo pobudo, s katerimi pa tradicionalna (akademska) marksistična misel ne ve, kaj početi, saj se ne umeščajo v njene togo postavljene okvire — v tej dejanskosti torej določiti pravega nosilca revolucionarne akcije oziroma zatrditi njegovo enotnost, ki je njen pogoj. Ponujeni odgovori segajo od omejevanja pojma delavskega razreda na delavce v neposredni proizvodnji (toda predstavljajo manjšino, pa še ta izginja) do iskanja subjekta, ki bi prevzel štafetno palico zgodovinskih interesov, v enem od novonastalih gibanj. Vsi pa s svojo očitno nezadostnostjo izpričujejo, da je samo vprašanje zastavljeno napak in da je njegovo obzorje treba prestaviti. Vendar ta premestitev ne bi mogla biti nedolžna, saj v tako strukturiranem polju tradicionalni marksizem že ves čas prav temelji, zato se zdi, da bi se z odpravo tega polja zamajal tudi sam marksizem.

Takšno je nekako ozadje, iz katerega izhajata avtorja E. Laclau in Ch. Mouffe. Naloga, ki sta si jo zastavila, je dvojna. Najprej poskušata razviti vse konsekvence

ce njegovih zgodovinskih neuspehov, ovrednotiti ter po potrebi prevrednotiti ali sploh zavreči tudi njegove najosnovnejše koncepte in na tej podlagi izdelati strategijo levih sil, ki bi se lahko postavile po robu plimi neokonservativizma. Tako sta se lotila obdelave nekaterih spornih vprašanj iz zgodovine marksizma. Pokaže se, da je bil marksizem tako rekoč že od začetka v krizi, ki je bila posledica istega razcepa. Avtorja trdita, da ni bila osnovna dilema, okoli katere se je zarisala znamenita ločnica znotraj II. internacionale, odnos do Marxa, marveč vprašanje, kje oziroma kako zagotoviti enotnost delavskega razreda, ki je že tedaj razpadla. Revizionisti so jo videli kot rezultat akcije na politični ravni, zato so dosledno socializmu/komunizmu odrekli njegovo neogibnost in ga vzpostavili kot etični ideal. Ortodoksija pa, ki je bila na jeziku dosledno revolucionarna, je zahtevala, da je tedanja razpršenost le začasna stopnja, ki jo bo razvoj produkcijskih sil že sam ob sebi prej ali slej odpravil. Hkrati je neskladje, ki se je kazalo med teorijo in prakso, kodificirala kot razmerje med bistvom in pojavnostjo, med esenco in akcidenco, ki ga je nato prevzela stalinistična vulgata (razširjena marsikje še danes) in ki rabi kot legitimizacijska podlaga najrazličnejših dejanj v imenu pravih, zgodovinskih interesov delavskega razreda. V takšnih razmerah je naloga teorije, ki naj bi edina imela vpogled v stvari same, da segmente dejanskosti v njeni pojavnosti spelje na bi-